

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา ตำบลหนองบัวศาลา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

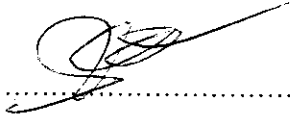
นางสาวสุรีย์พร พรหมยกบัตร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

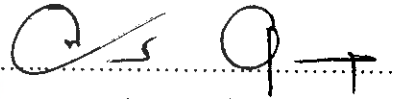
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

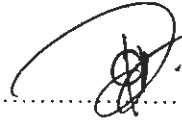

(อาจารย์เรืออากาศเอกประโยชน์ คำสวัสดิ์)

กรรมการสอบ

(อาจารย์พีระพงษ์ อุธารสกุล)

(สุทธิ บุญหมื่นไว)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๖ 7 ต.ค. 254๖

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

บทคัดย่อ

นางสาวสุรียพร พรหมยกบัตร์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา ตำบลหนองบัวศาลา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์เรืออากาศเอกประโยชน์ คำสวัสดิ์, 139 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต โดยมีเนื้อหาเป็นการรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา ศึกษาถึงกระบวนการในการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน การสนับสนุนของสมาชิกในการดำเนินงาน การพัฒนาอาชีพของผู้กู้ ปัจจัยทางด้านสังคม การเมืองการปกครอง ทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 รวมถึงวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ผลการประเมินโครงการ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จัดทำอยู่ในสารนิพนธ์ ฉบับนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์เรืออากาศเอกประโชชน์ คำสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณสุทธิ บุญหมื่นไวย ที่คอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงปฏิบัติงานและเก็บข้อมูลในพื้นที่
- พัฒนาการอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

นางสาวสุรีย์พร พรหมยกบัตร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

หน้าอำนวยการ

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

สารบัญแผนภาพ

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

4. วิธีการดำเนินงาน

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนแห่งชาติ

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกระบบกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง

7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล

1

1

2

2

7

8

8

10

10

12

14

15

15

17

17

19

สารบัญ

	หน้า
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง	19
9. เอกสารหลักวิชาการอื่น ๆ	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	23
1. วิธีการประเมินโครงการ	23
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	28
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4 ผลการประเมินโครงการ	31
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	31
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	39
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	41
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	42
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	44
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	44
2. วิธีดำเนินการ	44
3. ผลการดำเนินการ	45
4. อภิปรายผล	45
5. ข้อเสนอแนะ	47
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

แผนภาพที่ 1.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง

6

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 4.1 แนวโน้มภาวะความยากจนในประเทศไทย พ.ศ. 2531 – 2544	32
ตารางที่ 4.2 จำนวนประชากรแยกตามอายุ	33

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาทุกข์และความจำเป็นเร่งด่วน จากวิกฤติที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็น ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง รัฐบาลยุคปัจจุบันจึงมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้าน จนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนบริหารจัดการสรโณเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน เพื่อทราบถึงการบริหารจัดการ

การกองทุนหมู่บ้านว่ามีการดำเนินงานเป็นอย่างไร บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด อีกทั้งเป็นการประเมินกองทุนหมู่บ้านและการนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาเป็นแนวทางในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ โดยยึดหลักตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านที่สำคัญได้แก่ ค้นหาและจัดลำดับความสำคัญความต้องการของหมู่บ้านและการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งทั้งหมดต้องเป็นการดำเนินการโดยสมาชิกทุกคนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพยั่งยืนบนความแข็งแกร่งของชุมชนเอง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมินและวัดผลในการดำเนิน โครงการ
- 2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2.3 เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินงาน การบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ
- 2.5 เพื่อทราบถึงปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งการสนับสนุนของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
- 2.6 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

แนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการมีดังนี้ คือแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์และแนวคิดและรูปแบบการประเมินชิบของสตัฟเฟิลบีม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

ศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี ได้ให้ทัศนะต่อความเป็นชุมชนว่า “ชุมชนมีหลายแบบ ชุมชนไม่จะเป็นจะต้องหมายถึงคนกลุ่มใหญ่มาอยู่รวมกัน ในอาณาบริเวณเดียวกัน แต่ความเป็นชุมชนสามารถให้คำจำกัดความได้คือ ความเป็นชุมชนนั้นอยู่ที่การที่คนในชุมชนจำนวนหนึ่ง (คนละพื้นที่ก็ได้) มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ และร่วมกันกระทำภารกิจต่าง ๆ”

Kemp ได้ให้แนวคิดที่ “ความเป็นชุมชนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในขอบเขตของหมู่บ้าน ที่จริงแล้วไม่มีหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองพื้นที่ในอดีตด้วยซ้ำไป หากแต่ความเป็นชุมชน หมายถึง ลักษณะเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่กว้างขวางเป็นทั้งความสัมพันธ์บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์ และความสัมพันธ์บนพื้นฐานแบบเครือญาติ

สมพันธ์ เตชะอธิก ได้นำเสนอให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาถึงความอยู่รอดหรือการดำรงอยู่ได้ขององค์กรชุมชนและความเป็นชุมชน กล่าวคือ

3.1.1 ความมีอุดมการณ์ร่วม การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนร่วมกัน และการยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มหรือองค์กรไว้

3.1.2 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการจัดทำข้อตกลงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน

3.1.3 การมีผลประโยชน์ร่วม ซึ่งเป็นความพยายามขององค์กรในการสร้างผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ทำได้ รับจากการรวมตัวเป็นองค์กร โดยมีการกระจายอย่างเป็นธรรม

3.1.4 ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความคิด ศิลธรรม การประกอบอาชีพ การพูด การประสานงาน และผู้นำที่มีบารมี ผู้นำด้านต่าง ๆ เหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อองค์กร

3.1.5 สมาชิก ทั้งที่เป็นสมาชิกในองค์กร และชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เข้าร่วม แต่มีผลกระทบต่องค์กรทั้งด้านความร่วมมือ ข้อพิพาทขั้ววิจารณ์ และผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

3.1.6 การบริหารจัดการ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน โดยในด้านการบริหารจัดการมีรายละเอียดที่สำคัญคือ การตัดสินใจร่วมกัน การจัดโครงสร้างองค์กร และบทบาทหน้าที่ การกำหนดกฎกติการ่วมกันสถานที่และทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ การสื่อสารและการประสานงาน กระบวนการควบคุมตรวจสอบและประเมินผล

3.1.7 กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อองค์กรสมาชิกและชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนา (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ ,2543)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

วีระ โอศถานนท์ ในทฤษฎีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ “การมีส่วนร่วม” หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงชนบทอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

พัฒน์ บุญรัตพันธ์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่การเข้าร่วมในการสมัครเป็นกรรมการการใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้ง และ

การได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการ การเข้าร่วมทางอ้อม ได้แก่ การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหของชุมชน โดยร่วมเสนอปัญหาและความต้องการร่วมประชุม ร่วมดำเนินการติดตามผลเสนอแนะ ร่วมปรึกษาหารือ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในทางสังคมวิทยาว่า หมายถึง พฤติกรรมอันก่อปรด้วยความร่วมมือและสมยอมประพฤติตามพฤติกรรมคาดหวังของกลุ่มทางการและไม่ใช่ทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมาคม อาสาสมัคร ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายนี้คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

จากความหมายที่บุคคลต่าง ๆ ได้ให้ไว้จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมมีความหมายถึง ความร่วมมือของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นตรงกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการหนึ่งเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้วางไว้ นับตั้งแต่การกำหนดปัญหาและความต้องต้องการของชุมชน การเข้ามีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินงาน และเสียสละ กำลังกาย หรือแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือ ทรัพยากรใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อแก้ไข ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาชุมชน บทบาท การพัฒนาที่ได้ผลดีและถาวรที่สุด ย่อมเกิดจากพลังขีดความสามารถของประชาชนที่ผนึกกำลังขึ้นมา (อนุพงษ์ วาวงศ์มูล ,2542)

3.3 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

กรอบแนวความคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน คือ

- 3.3.1 การประเมินจุดประสงค์
- 3.3.2 การประเมินแผนการเรียนรู้
- 3.3.3 การประเมินแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- 3.3.4 การประเมินการนำโครงการ ไปปฏิบัติ
- 3.3.5 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- 3.3.6 การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุปมากกว่า การประเมินความก้าวหน้า (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545)

3.4 แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

สตฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประการ ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมาย

3.4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร

3.4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

3.4.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545)

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา ครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ CIPP Model ” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้หน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามหน่วยรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่หมายรวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

4.2 ศึกษากระบวนการการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

4.3 ศึกษาหลักการชีพชีพโมเดลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกำหนดตัวบ่งชี้วัดวัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ระดับความเข้มแข็งของชุมชน

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต ใช้แบบสอบถาม โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร.ต่าง ๆ ที่ได้ทำการเก็บข้อมูลมาแล้ว และอีกบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เช่น

จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้เลือกใช้ข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น กชช 2 ค , จปฐ , ระเบียบกองทุน , เอกสารที่เกี่ยวกับกองทุน

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรวบรวม จำนวนได้ 2 ลักษณะคือ ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรวบรวมได้เป็นตัวเลขนับชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ และข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ความเข้าใจ

4.5 นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้จัดทำสารนิพนธ์ใช้การแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบ บร. ต่างๆ

4.6 นำผลการประเมินที่ได้มาเรียบเรียงตามรูปแบบของสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

5.1 ได้ความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมินในการดำเนินโครงการ

5.2 ได้ศึกษาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและความเข้มแข็งของชุมชนบ้าน

5.3 ได้ทราบถึงกระบวนการในการดำเนินงาน และกระบวนการการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

5.4 ได้ทราบถึงปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ

5.5 ได้ทราบถึงปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน และการสนับสนุนของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

5.6 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

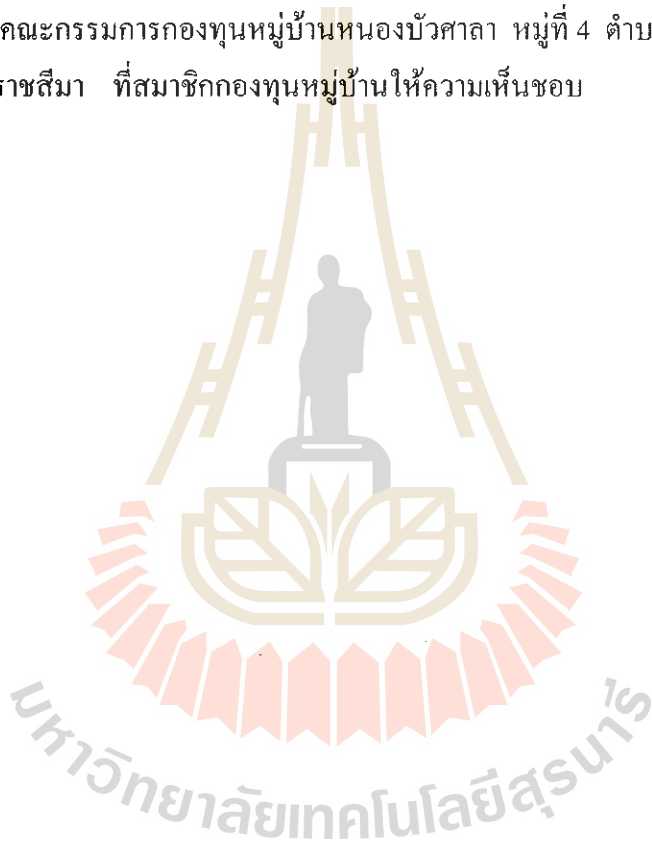
กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยเงินจากการจัดสรร 1 ล้านบาท และเงินประเภทอื่นตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 หมวด 6 ข้อ 23

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อาศัยในบ้านหนองบัวศาลา หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อาศัยในบ้านหนองบัวศาลา หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมในหมู่บ้านและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบฯ ข้อ 11 จำนวน

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกระหว่างกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้วยกันให้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่นายอำนาจ พิพิธภักดิ์

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ออกโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ความเห็นชอบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

หลักวิชาการต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ความถูกต้องและความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. คำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาการอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ข้อ 8 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

(5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน

(2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

(3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(4) กำหนดแผนงานและอัตราระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน

(5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

(6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และบริหารกองทุน

(7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

(8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการ ขอให้คณะกรรมการมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ วิชากิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ

(10) รายงานผลการดำเนินงาน ให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ อนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
- (7) พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการ
- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ 2544 ดังนี้

1) พักอาศัยในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน

2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา มีความรับผิดชอบต่อชุมชน

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยถูกให้ออกหรือปลดออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่

7) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) มั่นใจว่าหมู่บ้าน มีความพร้อมรับการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน

2) ต้องมีผู้ที่เข้าร่วมประชุม อันประกอบด้วยจำนวนประชากรในหมู่บ้าน เข้าร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อย 80%

3) ประชากรในหมู่บ้านจะต้องมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

5.1 ที่ตั้ง

เลขที่ 84 หมู่ที่ 4 หมู่บ้านหนองบัวศาลา ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น โดยการฝากเงินสัจจะหรือเงินรับฝาก
- 3) เพื่อบริการเงินกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนของหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มัวเมาอวดบวมข มีความรักสามัคคี

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นหนึ่งในนโยบายใหม่ของรัฐบาล ในอันที่จะแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลจะกระจายเม็ดเงินประมาณ 70,000 ล้านบาทไปตามชุมชน ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ชุมชนสร้างความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีจุดประสงค์ที่จะเพิ่มโอกาสให้มีการสร้างงานภายในชุมชนให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถช่วยเหลือตนได้ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้าน เงินที่รัฐบาลให้นั้นมิใช่เงินได้เปล่า แต่จะตั้งเป็นเงินกองทุนภายในหมู่บ้าน มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบติดตามและวัดผลอย่างเป็นรูปธรรม ให้สมาชิกภายในหมู่บ้านกู้เงินโดยคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำและระยะเวลาในการชำระคืนที่ยาวนาน เพียงพอที่สมาชิกจะนำเงินก้อนนี้ไปสร้างงาน เพื่อให้เกิดรายได้และมีเงินหมุนเวียนภายในท้องถิ่นต่อไป โดยให้มีชื่อโครงการนี้ว่า "กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง" ซึ่งเกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดย หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

กองทุนหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ระดับ

- 1) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านและชุมชนเมืองละประมาณ 1 ล้านบาท

5.3 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) สมาชิกกองทุนประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและพำนักอยู่ในบ้าน ไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบในหลักการของกองทุนและสนใจที่จะร่วมในกิจกรรม

3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

4) ถือหุ้นอยู่ในกองทุนอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด

5) มีเงินฝากสัจจะไม่น้อยกว่าเดือนละสิบบาท แต่ไม่เกินเดือนละห้าร้อยบาทส่งส่งทุกเดือน

6) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ที่คณะกรรมการกองทุน ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะบุคคลและธรรมดา กลุ่มหรือองค์กรชุมชน

2. การสมัครเป็นสมาชิกจะต้องสมัครตามวันเวลาที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด คือ ไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้ง

3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม

4. เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติและเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นเงินค่าสมัครรายละยี่สิบบาท และชำระหุ้น ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

5.6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

1. ตาย

2. ลาออก โดยได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน ในกรณีที่ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันกับกองทุน

3. คณะกรรมการกองทุนลงมติสองในสามให้พ้นจากการเป็นสมาชิก เนื่องจากจงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ต่อกองทุน

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1) สมาชิกกองทุนประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และพำนักอยู่ใน หมู่บ้านไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

2) คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดเพิ่มหรือลดจำนวนหุ้นได้ปีละหนึ่งครั้งในที่ ประชุมใหญ่สามัญประจำปี

3) นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุมใหญ่ วิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

4) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการ กู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

5) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนเงินสองหมื่นบาท

6) เมื่อคณะกรรมการกองทุนมีมติเงินกู้ตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็น ในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งสำเนาแบบคำขอกู้ยืม แจกให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

7) หลักประกันการกู้เงินอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

7.1) การกู้เงิน ต้องมีสมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน ทั้งนี้สมาชิก คนหนึ่งจะค้ำประกันเกินกว่าสองรายมิได้

7.2) การกู้ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

7.3) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 6 ต่อปี

7.4) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 5 ต่อปี

8) กำหนดระยะเวลาส่งคืนเงินกู้ให้ผู้กู้เงินส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ภายในกำหนดเวลาหนึ่ง ปีนับแต่วันที่ทำสัญญา

9) การชำระคืนเงินกู้ นำเงิน ไปส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระเงินกู้หรือเงิน ลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐาน

10) กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงิน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงินให้ผู้เสีย ค่าปรับเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละสองบาทต่อเดือน (รายละเอียดยกเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย

เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายกับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ ครอนบาค และเกริกแพตทริก เป็นต้น

7.2 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการของการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการ ที่จะทำให้ได้สารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจที่เหมาะสมซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ สดฟเฟิลบีม อัลคิน เป็นต้น

7.3 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่า หรือดีราคาของสิ่งได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินเป็นระบบ ผสานกับวิธีการแบบธรรมชาติ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ ได้แก่ สคริพเวิน สเตก โพรวัส เป็นต้น

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชีพพีโมเดล ดังกล่าวแล้ว

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริการจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผล

โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

1) ผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของคณะกรรมการกองทุนฯ ด้านความสามารถในการปล่อยกู้ และการคืนเงินของสมาชิกที่กู้เงิน อีกทั้งยอดเงินของกองทุนหมู่บ้านว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด

2) ผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านว่าประสบผลสำเร็จ ถ้าไร มีรายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไร

3) ความคิดเห็นของราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และไม่เป็นสมาชิก ว่ามีความคิดเห็น ความพอใจต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่อย่างไร

4) เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของสมาชิกในชุมชน

5) เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่กำหนดให้

6) ผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยรวมในหมู่บ้านว่าบรรลุวัตถุประสงค์ 5 ข้อของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่อย่างไร

7) เปรียบเทียบว่าเมื่อเริ่ม โครงการและดำเนิน โครงการ ไปได้หนึ่งปี หนี้สินของราษฎรนอกระบบคือการเป็นหนี้รายทุนหรือสถาบันการเงินนอกหมู่บ้านชุมชนลดน้อยลงหรือไม่

9. เอกสารหลักวิชาการอื่น ๆ

ส่วนที่1 กองทุนหมู่บ้าน : ทุนแห่งจิตวิญญาณการอุ้มชูแบ่งปันกัน (ปรีดี โขติช่วง ,2544)

รัฐบาล ได้นำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาดชุมชนไทย คือ กองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท นับเป็นจำนวนเงินประมาณเจ็ดหมื่นล้านบาท จึงจะครอบคลุมหมู่บ้านทั่วทั้งประเทศไทย กลายเป็นบทวิพากษ์ในสภากาแฟ เวทีชาวบ้าน ประชาคมชุมชนทุกระดับ ตลาดนัด ตลาดซูปเปอร์มาเก็ตต์ และสภาผู้แทนราษฎร ตลอดไปจนถึงวุฒิสภา เสมือนคล้ายกับละครชีวิตหลังข่าวที่ทุกคนติดกันงอมแงม จับตาดู เงี่ยหูฟัง ต่างมุมมอง ต่างมุมมอง และต่างมุมวิพากษ์ กระทั่งเกาะติดข่าวคราวความเคลื่อนไหวแทบไม่กระพริบตาทีเดียวละครับ ชวนให้ติดตามเหตุการณ์อันชวนระทึกใจเป็นอย่างยิ่ง

1) กองทุนหมู่บ้าน : จุดปลูกเร้ากระแสการพัฒนาคนและเชื่อมโยงการเรียนรู้

กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายของรัฐบาล ปัจจุบันที่ต้องทำให้บังเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และยอมรับว่ามีความเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน ช่วยกันดูแลรักษาไว้เสมือนหนึ่งเป็นการประกาศเกียรติบัตรของชุมชนให้คนทั่วไปได้รับรู้ รับทราบ ว่า "ชุมชนมีความสามัคคี

เข้มแข็ง"

2) จุดเด่นของกองทุนหมู่บ้าน

1. เป็นนโยบายของรัฐบาลที่สร้างกระแสและความหวังให้ประชาชนค่อนข้างสูง ก่อให้เกิดแรงจูงใจ แพร่กระจายทุกกลุ่มเป้าหมายของประชาชน ที่รัฐบาลจะต้องทำให้เกิดเป็นรูปธรรม

2. ครัวเรือน องค์กร เครือข่ายชุมชนมีแหล่งทุนที่ทำให้เกิดการเริ่มต้นอาชีพใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำมาหากิน การประกอบอาชีพของชุมชน และการต่อยอดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนให้ขยายกว้างขวางขึ้น

3. ทำให้เกิดพื้นฐานการพัฒนา "คน" และโครงข่ายการเรียนรู้ เชื่อมโยงการมีส่วนร่วม/ แลกเปลี่ยนไปสู่เครือข่ายขององค์กรอื่นในการผนึกกำลังร่วมกัน

4. กระตุ้นให้เกิดกำลังซื้อ กำลังผลิต ก่อให้เกิดรายได้และสามารถมีกำลังเก็บออมทรัพย์ ระดับรากแก้วของสังคม

5. "เงิน" เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมชุมชน มีความเข้มแข็ง เพราะได้มีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจลงมือทำร่วมรับผลประโยชน์และช่วยกันดูแลรักษาให้ยั่งยืน

6. ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาต่อยอดต้นทุนภูมิปัญญาของชุมชน

ส่วนที่ 2 การแปลงนโยบายการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในทางปฏิบัติ

1) สำรวจและจัดระบบข้อมูล ประมวล/วิเคราะห์/สังเคราะห์ต้นทุน (เงินทุนประเภทต่าง ๆ)

เพื่อการจัดการทรัพยากรและความพร้อมด้านอื่นๆในหมู่บ้านให้ชัดเจน

2) จัดเวทีเสวนากองทุนหมู่บ้าน จากเครือข่ายองค์กรชุมชน และผู้มีประสบการณ์ปรึกษาหารือ กำหนดแผนงานและทิศทางร่วมกันในแต่ละระดับให้ชัดเจน

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคกองทุนประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว ร่วมกันบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง

4) ใช้ระบบข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ค และข้อมูลอื่น ๆ ประกอบเป็นเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกการสนับสนุนครอบครัวองค์กรชุมชนและหมู่บ้าน

5) ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างสม่ำเสมอและแพร่หลาย เพราะเป็นการสร้างความผูกพัน มีน้ำใจเอื้อเพื่อแบ่งปันกันในสังคม เมื่อเงินมีจำนวนมากเพียงพอก็สามารถพึ่งตนเองได้

6) การกำหนดตัวชี้วัดศักยภาพของกองทุนเพื่อประเมินผล และสามารถที่จะนำบริหารจัดการเกี่ยวกับความสม่ำเสมอในการออมทรัพย์ฯ ความสม่ำเสมอในการใช้คืนเงินกู้ ความนึกคิดในการแบ่งปันผลกำไร เป็นสวัสดิการของชุมชนและการประเมินสถานการณ์ในอนาคตของกองทุน เพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการได้สามารถวางแผนงานในอนาคตได้ถูกต้องชัดเจน

7) การส่งเสริมให้มีระบบการดูแลขององค์กรเครือข่ายในหมู่บ้านและชุมชน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกัน และให้เพิ่มองค์กรเครือข่ายและระบบการดูแล ระหว่างหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน ดูแลกันระหว่างตำบลในอำเภอเดียวกัน ดูแลกันระหว่างอำเภอในจังหวัดเดียวกัน ดูแลกันระหว่างจังหวัดในภูมิภาคเดียวกัน จะได้เรียนรู้และพัฒนากำลั้กัน และสร้างพลังอันเป็นปึกแผ่นยิ่งใหญ่ มั่นคงแข็งแรงในอนาคต

8) ส่งเสริมระบบการติดตาม ตรวจสอบโดยกระบวนการประชาคมในชุมชนด้วยตนเองในแต่ละระดับ เพื่อความโปร่งใส และส่งเสริมการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และให้มีศูนย์ปฏิบัติการกองทุนประจำหมู่บ้าน เพื่อแสดงข้อมูลและความเคลื่อนไหว และการยกระดับคุณภาพแผนงานเชิงปฏิบัติการ

9) ยกระดับกองทุนหมู่บ้านเป็น "ธนาคารชุมชน" หรือ "ธนาคารของประชาชน" โดยมีประชาชนเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในการบริหาร มีระบบเครือข่ายเชื่อมโยง ถักทอขึ้นมาจากหมู่บ้านตามลำดับ ส่วนกลางจะเป็นสำนักงานกลางดูแลทั่วไป การบริหารจัดการ การเงินธุรกิจ หรือด้านอื่น ๆ และสามารถเป็นแม่ข่ายให้แก่ลูกข่ายที่จะไปทำด้านธนาคารหรือด้านอื่นๆ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 กองทุนหมู่บ้าน : พัฒนาคอนให้กล้าหาญพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

"เงินเหมือนกระดาษเมื่อพัฒนาคนให้สำนึกแล้วก็ฉีกทิ้งได้" กองทุนหมู่บ้านเป็นแค่เครื่องมือในการให้คนในชุมชนใช้หลัก 5 ร่วมในการทำงาน คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ กระบวนการ 5 ร่วม ทำให้ผู้คนในหมู่บ้านเกิดโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนถึงปัญหาของครอบครัว ชุมชน และร่วมกันคิดหาทางออกที่เหมาะสมกับชุมชน และเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นทุนทางสังคม ที่กำลังจะเหือดหายไปจากสังคมไทย กระบวนการอย่างนี้เองที่เป็นพื้นฐานวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ทุกคนมีสิทธิ์ มีเสียง ทุกคนต้องฟังเสียงของคนส่วนใหญ่ที่ได้รับกระทบ และเดือดร้อนมากกว่าคนอื่น ๆ เกิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิธีการประเมินโครงการ

หลักการพื้นฐานของการประเมิน เป็นการประเมินตามรายงานตามสภาพจริง หรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation” การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับในตัวเองซึ่งบางตัวเท่านั้น การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้าแต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มี การตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิฟฟ์โมเดล ตามกรอบความคิด ทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 4 ระบบ ดังนี้

1) Context Evaluation การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิธีการประเมินโครงการ

หลักการพื้นฐานของการประเมิน เป็นการประเมินตามรายงานตามสภาพจริง หรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation” การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับในตัวเองซึ่งบางตัวเท่านั้น การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้าแต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มี การตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิฟท์โมเดล ตามกรอบความคิด ทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 ระบบ ดังนี้

1) Context Evaluation การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

2) Input Evaluation การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ การบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3) Process Evaluation การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสอง หน่วยระบบคือ หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนฯและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4) Product Evaluation การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นใน หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ลักษณะที่ผู้วิจัย สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ซึ่งการ กำหนดประชากรที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรหมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรทั้งหมดขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทน ของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการ ศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง บ่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน ในการ สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการประเมินต้องทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนที่เพียงพอและมีคุณ ลักษณะที่สะท้อนคุณลักษณะของประชากรได้เป็นอย่างดี ซึ่งการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน,2545)

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัย อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่า ไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่กำลังจะศึกษา ตัวอย่างของตัวแปรที่มีการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของตัวแปรทั้งหลาย คือ ค่าของตัวแปร ซึ่งมีค่าแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน,2545)

ตัวชี้วัด คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ซึ่งตัวชี้วัดจะมี

ทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545)

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตามบร. 1 ดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 2) สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน
- 3) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น วัฒนธรรมประเพณี , โรงเรียนและศึกษา, สุขภาพอนามัย

3.3 โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

3.3.1 หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ ก็คือตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2) เงิน 1 ล้านบาท

2.3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

2.4) ผู้สมัครขอกู้

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

3.1) การคัดเลือกผู้กู้

3.2) การรับชำระหนี้

3.4) การทำบัญชี

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ตัวแปร

1) จำนวนผู้กู้

2) ยอดเงินให้กู้

3) จำนวนสมาชิกกองทุน

4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1) จำนวนผู้ที่ได้กู้

2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1) เกิดเครือข่ายการเรียนรู้

2) การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง

3) การยอมรับจากชุมชน

3.3.2 หน่วยระบบของ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัด

บริบทระดับประเทศของหน่วยระบบ A ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

1.2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นวัดตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัด

บริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

1.3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

2) อาชีพหลักของผู้กู้

- 3) รายได้ของครอบครัว
- 4) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1) เงินที่กู้มาได้
 - 2.2) สถานที่ และวัตถุดิบ
 - 2.3) เทคนิค วิธีทำงาน
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1) การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2) การหาตลาดที่ดี
 - 3.3) การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4) การทำบัญชี
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 1) รายได้เป็นเงิน
 - 2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 2) ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 1) ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
 - 2) ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนอย่างยั่งยืน
 - 3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากระบบหน่วย B กล่าวคือ ถ้าระบบ

หน่วยการดำเนินงานของผู้นักประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

4.1 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น โดยแยกการสังเกตออกเป็น การสังเกตโดยเข้ามีส่วนร่วมในชุมชนและการสังเกตโดยบุคคลภายนอก การสังเกตจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) แบบสังเกตที่มีโครงสร้าง เป็นแบบสังเกตที่สร้างอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ ซึ่งผู้สังเกตจะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมที่กำหนด
- 2) แบบสังเกตที่ไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบสังเกตที่กำหนดแต่ประเด็นหลักที่สังเกต โดยไม่มีรายละเอียด ดังนั้นจะต้องใช้ความสามารถของ ผู้สังเกตในการสังเกตและบันทึกข้อมูลด้วยความละเอียดรอบคอบ

4.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูล จำแนกเป็นสองประเภท คือ

- 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นเครื่องมือในการใช้คำถามทุกประเด็น และบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์นั้น
- 2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ประเมินสามารถกำหนดคำถามได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ เป็นอย่างดี และมีผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ จำแนกเป็น (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545)

4.3 การจัดเวทีชาวบ้าน เป็นเวทีที่ใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนสภาพปัญหา จุดอ่อน จุดแข็งของโครงการ ทำให้เกิดการวางแผนการแก้ไขปัญหาได้ทันที่ เป็นเวทีที่สามารถพัฒนาศักยภาพในการตัดสินใจด้วยตนเองชุมชน (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545)

4.4 แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายการณ์)
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมาย จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น จปฐ ,กชช 2 ค,ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการประเมินโครงการ

แหล่งข้อมูล คือ แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร หรือวัตถุหรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนดเพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูลดังนี้

5.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

5.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกร่างต่าง ๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง และความเชื่อมั่นของข้อมูลที่สามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จำแนกออกได้สองลักษณะ คือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยาย ความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้านฯ เข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสม

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการประเมินโครงการ

ความนำ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิฟพี โมเดล ซึ่งเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ซึ่งมีดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริงเป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้หรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ดี – เลว จะมีการนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงภาวะความยากจนโดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน (poverty line) พบว่าความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนมีร้อยละ 32.6 และลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ในปี 2535 และเหลือเพียงร้อยละ 11.4 ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อทำให้สัดส่วนคนจนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 อย่างไรก็ตามปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา โดยสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ในปี 2543 และร้อยละ 13.0 ในปี 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคนในปี 2542 เหลือ 8.6 ล้านคนในปี 2544 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนคนจนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาได้ลดลงร้อยละ 1.3 โดยมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แนวโน้มภาวะความยากจนในประเทศไทย 2531- 2544

ปี	เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน)	สัดส่วน คนจน (%)	จำนวน คนจน (ล้านคน)	สัดส่วนคนจนจำแนกตามภูมิภาค				
				กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	กทม /ปริมณฑล
2531	473	32.6	17.9	26.6	32.0	48.4	32.5	6.1
2535	600	23.2	13.5	13.3	22.6	39.9	19.7	3.5
2539	737	11.4	6.8	6.3	11.2	19.4	11.5	0.6
2541	878	13.0	7.9	7.0	9.1	23.2	14.8	0.6
2542	886	15.9	9.9	6.8	10.6	30.8	15.7	0.2
2543	882	14.2	8.9	5.4	12.2	28.1	11.0	0.4
2544	916	13.0	8.2	4.6	10.6	24.5	13.5	0.8

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ
ชาติประมวผลโดยสำนักคิดตามประเมินผลการพัฒนา

เมื่อพิจารณาภาวะความยากจนจำแนกเป็นรายภาคในปี 2543 แล้ว ปรากฏว่าจำนวนคนจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุดเทียบกับภูมิภาคอื่นของประเทศ โดยคนอีสานเฉลี่ยทุกหนึ่งในสามคนมีฐานะยากจน ในขณะที่ภาคเหนือและภาคใต้ มีคนจนประมาณหนึ่งในสิบของประชากรในแต่ละภูมิภาค โดยกรุงเทพฯและเขตปริมณฑลมีสัดส่วนคนจนต่อประชากรต่ำที่สุด น้อยกว่าหนึ่งในร้อยคน ทั้งนี้ภาวะความยากจนในเมืองไทย ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมาดังแสดงตารางที่ 1 มี แนวโน้มลดลงเป็นลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาวะความยากจนรายภาคแล้วพบว่าในขณะที่สัดส่วนคนจนในปี 2544 ของภาคอื่น ๆ ลดลง คนจนในภาคใต้และในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดของวิธีการสุ่มสำรวจซึ่งมิได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมอย่างต่อเนื่องทำให้ไม่สามารถจำแนกปัญหาความยากจนชั่วคราว (transient poverty) กับปัญหาความยากจนเรื้อรังได้ (chronic poverty)

อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจของไทยเริ่มฟื้นตัวขึ้นแล้วและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีโครงการที่สำคัญ 5 โครงการ รวมทั้งภาครัฐมีแผนงาน/โครงการต่างๆที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือคนจน ตลอดจนภาคเอกชน และชุมชนเองยังมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่ร่วมกันช่วยเหลือคนจน ดังนั้นจึงคาดหมายได้ว่าแนวโน้มความยากจนของประเทศไทยจะลดลง และอาจจะบรรลุตามเป้าหมายแผนฯ9 ที่กำหนดไว้ว่าในปี 2549 สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากร

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

เพิ่มเป้าหมายวงเงินสินเชื่อให้กับสถาบันการเงินภายใต้การกำกับของรัฐ โดยเฉพาะสินเชื่อที่ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในช่วงครึ่งหลังของปี ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาสภาพคล่องของ SMEs ให้ผ่อนคลายลงได้ระดับหนึ่ง รวมทั้งออกมาตรการเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของบริษัทประกันสินเชื่อขนาดย่อมเป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะดูแลให้มีสภาพคล่องพอเพียงสำหรับภาคเอกชนในช่วงที่ระบบการเงินยังทำงานไม่เป็นปกติ

เนื่องจากปัจจุบันมี SMEs จำนวนหนึ่งที่เป็น NPL และมีศักยภาพที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้ แต่สถาบันการเงินไม่ให้สินเชื่อเพิ่ม ดังนั้น เพื่อให้สถาบันการเงินมีความมั่นใจในการให้สินเชื่อแก่ SMEs ยิ่งขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทย จึงขอแจ้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการสนับสนุน SMEs ตามโครงการดังกล่าวโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้องเป็นลูกหนี้ SMEs ที่เป็น NPL ที่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจซึ่งได้ดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดย ธนาคารแห่งประเทศไทย และได้ลงนามในสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว

2) เป็นลูกหนี้ SMEs ที่มีขนาดสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่เกิน 200 ล้านบาท

3) การให้สินเชื่อใหม่ของสถาบันการเงินแก่ SMEs จะเน้นเฉพาะเงินทุนหมุนเวียนในวงเงินไม่เกินรายละเอียด 20 ล้านบาท โดยสถาบันการเงินจะคิดดอกเบี้ยจาก SMEs ในอัตราดอกเบี้ย MLR หรือ MOR

4) สินเชื่อใหม่ที่สถาบันการเงินให้แก่ SMEs จะได้รับการค้ำประกันสินเชื่อจากบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ในสัดส่วนร้อยละ 75 และสถาบันการเงินเจ้าหนี้จะรับความเสี่ยงในอัตราร้อยละ 25 โดย จะคิดค่าธรรมเนียมการค้ำประกันสินเชื่อจาก SMEs ในอัตราร้อยละ 1.75 ต่อปีของวงเงินค้ำประกัน

5) สถาบันการเงินที่เข้าหลักเกณฑ์ในข้างต้นและประสงค์ขอเข้าโครงการนี้ จะต้องยื่นขออนุมัติวงเงินเพื่อสนับสนุน SMEs ที่เป็น NPL ตามระเบียบว่าด้วยการรับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่ 7 เมษายน 2543 ซึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกระเบียบดังกล่าว โดยตั๋วสัญญาใช้เงินที่ SMEs ออกมาขายกับ ธนาคารแห่งประเทศไทยผ่านสถาบันการเงินจะต้องมีอายุไม่เกิน 120 วัน นับตั้งแต่วันที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและต้องถึงกำหนดใช้เงินไม่เกินวันสิ้นสุคอายุโครงการนี้

(ธนาคารแห่งประเทศไทย 2 พฤษภาคม 2544)

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ธนาคารโลกร่วมเปิดตัวโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศด้านความยากจน (CDP-P) ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารโลกและองค์กรให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทยทางด้านเทคนิคและวิชาการ รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะให้กับเจ้าหน้าที่ สศช. และหน่วยงานอื่นๆ โดยจะให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า และให้การสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน และนโยบาย เพื่อให้การพัฒนาประเทศบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) โดยจะลดสัดส่วนคนจนจากร้อยละ 15 ในปี 2543 ให้เหลือไม่เกินร้อยละ 12 ในปี 2549 ทั้งนี้กรอบแผนความร่วมมือดังกล่าวประกอบด้วย 4 แผนงานหลัก ได้แก่ การปรับปรุงระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความยากจน , การวัดและวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาความยากจน , การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน , การติดตามประเมินผลด้านความยากจน โดยในปีงบประมาณ 2546 คาดว่าจะก่อให้เกิดการดำเนินงานดังนี้

- 1) การจัดทำแผนที่ความยากจนของประเทศไทย
- 2) การจัดทำฐานข้อมูลที่จัดเก็บจากกลุ่มตัวอย่างเดิม พร้อมการปรับระบบการจัดเก็บข้อมูลสำรวจเศรษฐกิจและสังคม
- 3) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกอบรมเกี่ยวกับการวัดและวิเคราะห์ความยากจน ตลอดจนการติดตามประเมินผล
- 4) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกำหนดแผนปฏิบัติ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน
- 5) การจัดเตรียมระบบติดตามประเมินผลของยุทธศาสตร์ย่อย ภายใต้ยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน (ข่าว สศช.30 พฤษภาคม 2545)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองบัวศาลาเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งมาประมาณกว่า 100 ปีมาแล้ว โดยแต่เดิมทีบริเวณนี้จะเป็นป่า คุนหลวงโสธร ได้นำช้างเข้ามาเลี้ยงได้พบหนองน้ำ แต่ในหนองน้ำนี้มีบัวหลวงอยู่เพียงต้นเดียว คุนหลวงโสธรจึงเรียกที่บริเวณนี้ว่า หนองบัว ต่อมาเริ่มมีการอพยพย้ายออกจากตัวเมืองมาจับจองพื้นที่ เพื่อที่สร้างที่อยู่อาศัยกัน เริ่มมีการสัญจรผ่านบริเวณนี้เพื่อใช้เส้นทางนี้เข้าไปในตัวเมือง โดยคนชาวโชคชัยจะใช้เส้นทางนี้ในการเดินทางเข้าไปในตัวเมือง แล้วได้มาแะพักอาศัยบริเวณนี้ จึงได้สร้างศาลาขึ้นข้าง ๆ หนองน้ำที่มีบัวอยู่ นี้ เพื่อไว้พักอาศัยระหว่างเดินทางไป

ตัวเมือง ก็เลยเรียกบริเวณนี้ว่าหนองบัวศาลาติดปากกันมา จนกระทั่งมีการก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าหนองบัวศาลา ตามที่เรียกบริเวณนี้ติดปากกันมา

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) การตั้งถิ่นฐาน

บ้านหนองบัวศาลาเป็นชุมชนที่มีบริเวณพื้นที่มากพอสมควรและมีจำนวนประชากรมาก มีประชากรตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันหนาแน่นอยู่กันเป็นแบบเครือญาติ บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมถนนในหมู่บ้านจะมีรั้วง่าย ๆ มีเสาหลักใช้ไม้ไผ่ค้ำหรือใช้ลวดหนาม บ้างก็ปลูกต้นไม้เป็นแนวรั้วกัน ซึ่งถือเป็นลักษณะทั่วไปของการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านแบบชนบท ส่วนบ้านเรือนที่ห่างจากถนนเข้าไปไม่มีรั้วรอบขอบชิด ซึ่งสามารถทำให้เดินทะลุไปยังบ้านหลังอื่นได้

การสร้างบ้านเรือนของชาวบ้านหนองบัวศาลา ส่วนมากจะเป็นบ้านสองชั้น ชั้นบนเป็นไม้ชั้นล่างเป็นปูน บ้านปูนชั้นเดียว บ้านไม้ชั้นเดียวได้ถูกสูง

2) จำนวนครัวเรือนและประชากร

ปัจจุบันบ้านหนองบัวศาลา หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 247 ครัวเรือน จำนวนประชากรแยกตามอายุแสดงไว้ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนประชากรแยกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวมทั้งหมด (คน)
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	12	14	26
1 ปีเต็ม - 2 ปี	10	11	21
3 ปีเต็ม - 5 ปี	35	45	80
6 ปีเต็ม - 11 ปี	45	50	95
12 ปีเต็ม - 14 ปี	30	41	71
15 ปีเต็ม - 17 ปี	26	30	56
18 ปีเต็ม - 49 ปี	274	300	573
50 ปีเต็ม - 59 ปี	32	35	67
60 ปีเต็มขึ้นไป	40	41	81
รวมทั้งหมด	503	567	1070

3) ระบบนิเวศของชุมชน

3.1 ที่ตั้ง

หมู่บ้านหนองบัวศาลา หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยอยู่ห่างจากตัวอำเภอ ประมาณ 8 กิโลเมตร

3.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองปลิง หมู่ที่ 3 และบ้านหนองปลิงใหม่ หมู่ที่ 9 ตำบล หนองบัวศาลา อำเภอเมือง

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านอ่างหนองแหน หมู่ที่ 5 และบ้านใหม่หนองแหน หมู่ที่ 7 ตำบล หนองบัวศาลา อำเภอเมือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านหนองสมอ หมู่ที่ 13 บ้านทับช้าง หมู่ที่ 6 ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 2 บ้านหนองพลวงน้อย หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมือง

3.3 สภาพที่ดิน

หมู่บ้านหนองบัวศาลา เป็นหมู่บ้านที่ผิวเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกเมื่อเทียบกับพื้นที่การเกษตรทั้งหมดที่มีอยู่ 1,700 ไร่ ใช้เพียงร้อยละ 50 ของพื้นที่การเกษตร สาเหตุที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้เต็มพื้นที่ เพราะสภาพดินไม่ดี คุณภาพที่ดินที่พบ คือ ดินจืด

4) แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

1) แหล่งน้ำดื่ม-น้ำใช้

ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่งมีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปานี้ตลอดทั้งปี 247 ครัวเรือน มีบ่อน้ำตื้นหรือบ่อขุดส่วนตัว จำนวน 10 บ่อ บ่อขุดสาธารณะ จำนวน 4 บ่อ บ่อบาดาลส่วนตัว จำนวน 3 บ่อ บ่อบาดาลสาธารณะ 2 บ่อ

2) แหล่งน้ำผิวดิน บ้านหนองบัวศาลามีแหล่งน้ำผิวดิน 3 แห่ง คือ

1. สระโพธิ์ คุณภาพของแหล่งน้ำเหมาะสมพอใช้
2. สระยายมา คุณภาพของแหล่งน้ำเหมาะสมพอใช้
3. สระสาธารณะ คุณภาพของแหล่งน้ำเหมาะสมพอใช้

5) ระบบสาธารณูปโภค

- 1) ไฟฟ้า ปัจจุบันหมู่บ้านหนองบัวศาลา มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

2) ถนน บ้านหนองบัวศาลา มีถนนถึงอำเภอ 1 สาย โดยเป็นถนนคอนกรีต จากหมู่บ้าน

บ้านไปตัวอำเภอ 8 กิโลเมตร ถนนสายหลักภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต

3) หอกระจายข่าว ปัจจุบันหมู่บ้านหนองบัวศาลามีหอกระจายข่าวอยู่ 2 แห่ง

4) ประปาหมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่งมีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปานี้ตลอดทั้งปี 222 ครัวเรือน ซึ่งประปาหมู่บ้านแห่งนี้ได้ ก่อตั้งเมื่อประมาณ พ.ศ.

2534

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

ชาวบ้านหนองบัวศาลา บางส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ใกล้เขตอุตสาหกรรม ชาวบ้านจึงประกอบอาชีพรับจ้างกันพอสมควร นอกเหนือจากนี้ก็จะมีการทำไร่ทำนาเป็นส่วนใหญ่ ทำอาชีพค้าขายก็มีทั้งขายภายในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน เลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมก็มี แล้วก็จะมีชาวบ้านบางส่วนที่ว่างจากการทำไร่นาก็จะเข้าไปรับจ้างที่โรงงานใกล้บ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริมยามที่ว่างจากการเกษตร ดังนั้น ชาวบ้านหนองบัวศาลาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเสริมไปควบคู่ไปด้วย เพื่อนำรายได้มาเป็นเงินหมุนเวียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ลักษณะครอบครัวของบ้านหนองบัวศาลา มีลักษณะทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย โดยจำแนกดังนี้

1) ครอบครัวเดี่ยว หมู่บ้านหนองบัวศาลา โดยมากจะปรากฏพบลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นมาก ซึ่งครอบครัวเดี่ยวที่พบนั้น เกิดจากการแยกครอบครัวเพราะแต่งงานและมีที่ดินเพียงพอที่จะสร้างที่อยู่อาศัยได้ ดังนั้น เมื่อแต่งงานแล้วก็แยกออกไปปลูกบ้านใหม่เป็นครอบครัวต่างหาก

2) ครอบครัวขยาย หมู่บ้านหนองบัวศาลา จะไม่ปรากฏลักษณะครอบครัวขยายมากนัก คือ ภายในครอบครัวหนึ่งจะอยู่ร่วมกันทั้งพ่อ แม่ ลูก ลูกเขย ลูกสะใภ้ หลาน และลุง ป้า น้า อาอาศัยอยู่ร่วมกัน

จากความสัมพันธ์ในอดีต ที่มีการอพยพมาจากที่เดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันเสมือนเครือญาติ และในอดีตชาวบ้านหนองบัวศาลามักจะมีการแต่งงานกันภายในหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมือนเครือญาติพี่น้อง

จากการสัมภาษณ์พบว่า บ้านหนองบัวศาลามีครัวเรือนทั้งสิ้น 222 มีสกุลใหญ่อยู่ 5-6 สกุลคือ

- สกุล นิลบัวลา
- สกุล ชุมพระ

- สกุล สวนหนองปลิง
- สกุล ไชยทะเล
- สกุล สิงหล
- สกุล สิริสี

1.2.5 ข้อมูลอื่น ๆ

1) วัดและประเพณี

หมู่บ้านหนองบัวศาลา มีวัดที่อยู่ในหมู่บ้าน 1 แห่ง ซึ่งก่อตั้งอยู่ในตัวหมู่บ้าน ชื่อวัดหนองบัวศาลา ชาวบ้านหนองบัวศาลา ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาสี่บทอด คือ นับถือกันตามบรรพบุรุษ วัดจะมาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องของพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้านหนองบัวศาลา

ประเพณีที่สำคัญที่ชาวบ้านชาวหนองบัวศาลากระทำและถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับงานประเพณีที่สำคัญมีดังนี้

เดือนยี่ หรือ เดือนมกราคม มีประเพณี ทำบุญกลางบ้าน ซึ่งเป็นประเพณีที่ต้องกระทำกันทุกปี คล้ายกับทำบุญขึ้นปีใหม่นั้นเอง แต่จะกระทำที่กลางหมู่บ้านเหมือนเป็นศูนย์กลางที่รวมชาวบ้าน ชาวบ้านจะพากันมาทำบุญ นำอาหารคาวหวานมาถวายพระกันอย่างพร้อมเพียง

เดือนห้า หรือ เดือนเมษายน มีงานประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่ของไทยเรา ชาวบ้านที่ทำงานโรงงานหยุดงาน มาทำบุญและถือโอกาสนี้เป็นที่พักผ่อนและพบปะกันของญาติพี่น้อง มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เป็นการขอพรเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง มีการสงฆ์น้ำพระ นำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันระหว่างคนภายในหมู่บ้านและคนจากที่อื่น ถือได้ว่าเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสุขสนาน

เดือนแปด หรือ เดือนกรกฎาคม มีการทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องอัฐบริขารที่จำเป็นเพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน

2) โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านหนองบัวศาลา มีโรงเรียนระดับประถมในหมู่บ้านอยู่ 1 แห่ง คือ โรงเรียนหนองบัวศาลา ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2518 มีครูอยู่ 11 คน ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ แต่มีแนวโน้มการส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับมากขึ้น เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ใกล้กับตัวอำเภอเมือง

3) สุขภาพอนามัย

ในหมู่บ้านหนองบัวศาลา ในรอบ 1 ปี คนในหมู่บ้านได้รับการ และมี การดูแลสุขภาพอนามัย ในด้านการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการรักษาพยาบาล เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย คนในหมู่บ้านส่วนมากไปรับบริการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขหรือคลินิก เมื่อเจ็บป่วยรุนแรง คนในหมู่บ้านส่วนมาสามารถไปรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลของรัฐได้ ด้วยพาหนะที่นิยมกัน โดยใช้เวลาเดินทางภายในครึ่ง ชม.

การจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีการจัดการเรื่องขยะมูลฝอยในบริเวณหมู่บ้านที่ถูกสุขลักษณะ มีการใช้ส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล มีน้ำดื่มสะอาดและบริโภคเพียงพอดตลอดปี ชาวบ้านมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม กินอาหารควบคุมที่มีคุณภาพปลอดภัยและได้รับมาตรฐานอย. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสุขภาพอนามัยของครอบครัวและหมู่บ้านมีการให้บริการของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้าน กว่า 70% มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลให้มาเพื่อบริหารจัดการกันเองภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือประชาชน คนยากจนให้มีโอกาสได้สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว เป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 24 เดือน กันยายน พ.ศ. 2544 ปล่อยกั้ให้กับสมาชิกกองทุนเป็นเงิน 940,000 บาท จำนวน 119 ราย และเป็นเงินไว้ในยามฉุกเฉิน 60,000 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบกำกับ ดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน ออกระเบียบ ข้อมูลค่า พิจารณารับบุคคลเข้าสมาชิก จัดทำทะเบียนสมาชิก พิจารณาอนุมัติเงินกู้

4) ผู้สมัครขอู้ ผู้ที่เป็นสมาชิกมีความประสงค์จะกู้เงิน ขึ้นเอกสารที่เกี่ยวข้องในการกู้เขียนคำขอู้ รอคณะกรรมการพิจารณา ทำสัญญาู้ พร้อมบุคคลค้ำประกัน เอกสารประกอบการขอู้ คำขอู้ ระบุชื่อโครงการว่านำเงินไปทำอะไร สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน จะพิจารณาตามความเดือดร้อนจริง ๆ โดยจะมีแบบคำขอกู้เงินให้กรอกรายละเอียดแล้วยื่นแบบคำขอกู้เงิน ต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการเห็นสมควรจึงให้กู้โดยจะให้กู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท ตามระเบียบ แต่จะอนุมัติให้กู้ได้สูงสุดรายละไม่เกิน 15,000 บาท

2) การรับชำระหนี้ ให้ผู้กู้เงินชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ย ภายในกำหนดเวลา 1 ปี นับจากวันที่ทำสัญญา เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา จะมีการชำระหนี้เป็นรายปี

3) การทำบัญชี มีความถูกต้องตามที่ทางการกำหนดไว้ มีเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำให้ความรู้ในการทำบัญชี

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า จำนวนผู้ขอกู้ 122 ราย ยอดเงินที่อนุมัติให้กู้ยืมอยู่ระหว่าง 5,000 - 20,000 บาท เป็นเงินทั้งสิ้น 940,000 บาท มีจำนวนสมาชิกกองทุนทั้งหมด 228 คน

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนผู้ที่ยืมเงินได้ 119 ราย มีจำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน อยู่ประมาณ 50,000 - 60,000 บาท

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ชาวบ้านมีการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว พึ่งพาตนเองได้ เป็นที่ยอมรับของชุมชน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ส่วนมากมีประสบการณ์รู้ความสามารถอยู่ประมาณ 6 เดือนขึ้นไป

2) อาชีพหลักของผู้กู้ ประกอบอาชีพการเกษตร ค้าขาย รับจ้าง อุสาหกรรมในครัวเรือน งานด้านบริการ

3) รายได้ของครอบครัว อยู่ที่ประมาณ 5,000 - 20,000 บาทต่อเดือน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้เงินกองทุน อยู่ประมาณ 5,000 - 20,000 บาท ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้กู้ว่าจะนำเงินมาใช้ทำอะไร

2) สถานที่และวัตถุดิบ สถานที่ประกอบกิจการอยู่ที่บ้าน และมีนอกหมู่บ้าน เช่น ขายของตามตลาดนัด เร่ขาย วัตถุดิบหาซื้อจากในชุมชนและตลาด

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการถูกวิธี มีการทำกิจการที่ถูกวิธีตามต้นแบบที่ได้เรียนรู้มาและมีการประยุกต์ใช้งานในการประกอบกิจการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น

2) การหาตลาดที่ดี มีการหาตลาดขยายตลาดออกไป ขายให้คนในหมู่บ้าน คนนอกหมู่บ้าน ส่งขายตามร้านค้า ตลาด ตามหน่วยงานต่าง ๆ

3) การหาวัตถุดิบที่ดี จะมีการหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองก่อน หากไม่มีจึงจะหาวัตถุดิบจากที่อื่น ที่ตลาด เหตุผลที่หาซื้อวัตถุดิบที่ชุมชนก่อนเพราะว่าราคาจะถูกกว่าท้องตลาด ทำให้ประหยัดต้นทุน

4) การทำบัญชี พบว่า ยังไม่มีการทำบัญชีที่เป็นระบบ เนื่องจากยังขาดความรู้ทางด้านบัญชี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง มีรายได้เป็นเงินจากการประกอบกิจการ ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ เช่น ผู้ประกอบการที่รับซื้อของเก่า

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้ที่ได้ขยายกิจการออกไป จากที่ประกอบกิจการเล็ก ๆ พอมีรายได้ดีก็ขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนการผลิตให้มากขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภค

3) ผลกระทบทางอ้อม ผู้ที่มีการพึ่งพาตนเอง มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน มีการกลับคืนถิ่นของประชาชน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กูอาชีพ เลี้ยงหมู อาชีพ ทำไส้กรอก ทำแฮม ทำขนมขาย สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพ เลี้ยงหมู ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินลงทุนในการซื้อหมูพันธุ์ ซื้อลูกหมู อาหารหมู ประสบการณ์ในการเลี้ยงหมู สถานที่เลี้ยงหมูอยู่บริเวณบ้าน กระบวนการที่ดีได้แก่ การเลี้ยงหมู โดยให้หัวอาหาร ถั่วขาว ปลาช่อน ข้าว ดูแลรักษาความสะอาดคอกหมูอยู่เป็นประจำ ฉีดยารักษาโรค ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ ได้แก่ ได้หมูตามขนาดที่ต้องการมีน้ำหนักดี สมบูรณ์แข็งแรง

3.2 อาชีพ ทำไส้กรอก ทำแฮม ทำขนมขาย ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินลงทุนในการซื้อวัตถุดิบ ความรู้ความสามารถ เทคนิค ประสบการณ์ที่มีมา สถานที่ในการประกอบกิจการอยู่ที่บ้าน กระบวนการที่ดีได้แก่ มีสูตร ขั้นตอน วิธีในการทำที่ถูกต้องตามที่ได้เรียนรู้มา มีตลาดที่ดี คือ ขายให้คนในหมู่บ้าน คนนอกหมู่บ้าน ส่งขายตามร้านค้า ตลาด ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ ได้แก่ ได้ไส้กรอก แฮม ขนม ที่อร่อยถูกหลักโภชนาการ รสชาติถูกปากผู้บริโภค

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ มีดังนี้

1) การเกิดกองทุน พบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจให้ความร่วมมือกับการจัดตั้งกองทุนขึ้น มีหน่วยงานจากอำเภอมาให้ความรู้ มีการคัดเลือกคณะกรรมการจากเสียงส่วนของชาวบ้านในการประชุม ชาวบ้านให้ความร่วมสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ชาวบ้านได้มีเงินมาเสริมในการลงทุน ประกอบกิจการต่าง ๆ มีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ ทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 11 คน มีการร่างระเบียบกองทุนขึ้นโดยสมาชิกมีส่วนในการลงความเห็นในการร่างระเบียบกองทุน มีระเบียบการขอกู้ มีการแบ่งเงินออกเป็น 2 ส่วน คือ เงินที่ปล่อยกู้และเงินที่เก็บไว้ในยามฉุกเฉิน มีการรับฝากเงินตั้งจะจากสมาชิกกองทุน มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย

3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ชาวบ้านหนองบัวศาลานั้น มีการเรียนรู้จากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้ มีการทำงานร่วมกันในหมู่คณะ ซึ่งทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

4) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า คนในหมู่บ้านหนองบัวศาลา มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1) สมาชิกที่กู้เงินส่วนหนึ่งนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ นำไปใช้เพื่อพัฒนาอาชีพของตน ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน

2) ช่วยในการสร้างนิสัยที่ดีในการออมเงิน โดยการฝากเงินตั้งจะของสมาชิกกองทุน

3) ช่วยลดปัญหาการกู้ยืมในระบบ

4) มีเงินรายได้เพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยที่สมาชิกรับเงินมาชำระคืน โดยจัดสรรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

5) กรรมการช่วยเหลือประสานงานกันดี ใส่ใจในการบริหารกองทุน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1) ผู้ที่กู้เงินส่วนหนึ่ง นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ไม่ได้นำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ บางคนก็นำเงินที่กู้มาได้มาซื้อของใช้และเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้านไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งไม่ได้นำเงินมาลงทุนพัฒนาอาชีพ

2) ผู้ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ ยังยึดถือวิธีการเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา

3) ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าเกี่ยวกับนโยบายของรัฐและระเบียบกองทุนในบางส่วน

4.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

องค์ประกอบของภาคราชการและภาคประชาชน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1) ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนและชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนและชุมชน

2) ประชาสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อม และการดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) ประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด

4) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนฯ ประเมินความพร้อมของกองทุนฯ สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินความพร้อมกองทุนฯ ให้จังหวัดทราบ

5) สนับสนุน ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในอำเภอให้จังหวัดทราบ ตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการที่กำหนด

6) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1.สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมินและวัดผลในการดำเนินโครงการ
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองบัวศาลา หมู่ 4 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินงาน การบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจ
- 5) เพื่อทราบถึงปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งการสนับสนุนของสมาชิกในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
- 6) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ศึกษากระบวนการการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ศึกษาหลักการชีพพีโมเดลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกำหนดตัวบ่งชี้วัดวัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ระดับความเข้มแข็งของชุมชน
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต ใช้แบบสอบถาม โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร.ต่าง ๆ ที่ได้ทำการเก็บข้อมูลมาแล้ว และอีกบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

5) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้จัดทำสารนิพนธ์ใช้การแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบ บร. ต่างๆ

6) นำผลการประเมินที่ได้มาเรียบเรียงตามรูปแบบของสารนิพนธ์

1.3 ผลการดำเนินการ

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้าน กว่า 70% มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน
- 2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 24 เดือน กันยายน พ.ศ. 2544 ปล่อยให้สมาชิกกองทุนเป็นเงิน 940,000 บาท จำนวน 119 ราย และเป็นเงินไว้ในยามฉุกเฉิน 60,000 บาท
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบกำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 4) ผู้สมัครขอกู้ ผู้ที่เป็นสมาชิกมีความประสงค์จะกู้เงิน ขึ้นเอกสารที่เกี่ยวข้องในการกู้เขียนคำขอกู้ รอคณะกรรมการพิจารณา
- 5) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน จะพิจารณาตามความเดือดร้อนจริง ๆ โดยจะมีแบบคำขอกู้เงินให้กรอกรายละเอียดแล้วยื่นแบบคำขอกู้เงิน ต่อคณะกรรมการ
- 6) การรับชำระหนี้ ให้ผู้กู้เงินชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ย ภายในกำหนดเวลา 1 ปี นับจากวันที่ทำสัญญา เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา จะมีการชำระหนี้เป็นรายปี
- 7) การทำบัญชี มีความถูกต้องตามที่ทางการกำหนดไว้ มีเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำ ให้ความรู้ในการทำบัญชี

2. อภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา มีดังนี้

- 1) การเกิดกองทุน ชาวบ้านให้ความสนใจให้ความร่วมมือกับการจัดตั้งกองทุนขึ้น มีหน่วยงานจากอำเภอมาให้ความรู้ มีการคัดเลือกคณะกรรมการจากเสียงส่วนใหญ่ของชาวบ้านในการประชุม ชาวบ้านให้ความร่วมมัครเป็นสมาชิกกองทุน ชาวบ้านได้มีเงินมาเสริมในการลงทุนประกอบกิจการต่างๆ มีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ ทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
- 2) การมีระบบบริหารกองทุน มีคณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 11 คน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการ มีการร่างระเบียบกองทุนขึ้น โดยสมาชิกมีส่วนในการลงความเห็นในการร่างระเบียบกองทุน มีระเบียบการขอกู้

3) การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านหนองบัวศาลานั้น มีการเรียนรู้จากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้มี มีการทำงานร่วมกันในหมู่คณะ ซึ่งทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

4) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง คนในหมู่บ้านหนองบัวศาลา มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1) สมาชิกที่กู้เงินส่วนหนึ่งนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ นำไปใช้เพื่อพัฒนาอาชีพของตน ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน

2) ช่วยในการสร้างนิสัยที่ดีในการออมเงิน โดยการฝากเงินสัจจะของสมาชิกกองทุน

3) ช่วยลดปัญหาการกู้ยืมในระบบ

4) มีเงินรายได้เพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยที่สมาชิกนำเงินมาชำระคืน โดยจัดสรรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

5) กรรมการช่วยเหลือประสานงานกันดี ใส่ใจในการบริหารกองทุน

2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1) ผู้ที่กู้เงินส่วนหนึ่ง นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ไม่ได้นำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ บางคนก็นำเงินที่กู้มาได้มาซื้อของใช้และเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้านไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งไม่ได้นำเงินมาลงทุนพัฒนาอาชีพ

2) ผู้ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ ยังยึดถือวิธีการเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา

3) ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าเกี่ยวกับนโยบายของรัฐและระเบียบกองทุนในบางส่วน

2.3 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง ผู้ที่มีเงินมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการ

2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ ลดปัญหาการกู้ยืมในระบบ เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม วิถีชีวิตคนในหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1) การกำหนดระเบียบกองทุน ควรให้ชัดเจน และมีการชี้แจง ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระเบียบกองทุนให้กับสมาชิกกองทุนได้รับทราบและเข้าใจตรงกัน เนื่องจากสมาชิกกองทุนบางคนยังไม่เข้าใจในระเบียบของกองทุน

2) การกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการควรกำหนดให้ชัดเจน กำชับถึงความรู้ความสามารถของกรรมการแต่ละคน ว่าควรจะทำหน้าที่อะไร ให้คณะกรรมการทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1) การอนุมัติเงินกู้ควรมีการกำหนดวงเงินในอัตราที่เท่ากัน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคหรือกำหนดว่าแต่ละอาชีพจะอนุมัติในวงเงินเท่าใด ถ้าไม่กำหนด ผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ขึ้นความประสงค์เหมือนกัน แต่ได้รับเงินไม่เท่ากัน จึงทำให้ผู้กู้เกิดความไม่พอใจขึ้น

2) เนื่องจากหมู่บ้านหนองบัวศาลา กำหนดการชำระหนี้เป็นรายปี ดังนั้นก่อนจะถึงเดือนที่กำหนดให้มีการชำระหนี้ ควรมีการเตือนผู้กู้เงินล่วงหน้าก่อนสัก 3 เดือน เพื่อให้ผู้กู้เงินได้เตรียมตัว เตรียมเงินที่จะมาชำระเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย

3) คณะกรรมการควรมีการติดตาม ตรวจสอบ ดูแล ผู้กู้ว่านำเงินไปใช้จ่ายอย่างไร นำไปทำอะไรบ้าง ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตามที่กำหนดไว้ในข้อที่ 33 ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองบัวศาลา

3.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน หรือเกี่ยวกับการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

สมาชิกกองทุนควรจะมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อที่จะประกอบอาชีพพร้อมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านทำน้ำพริก ทำยาน้ำพิมเสน เป็นต้น แม่บ้านที่อยู่ต่าง ๆ ก็จะได้มีงานทำ และมีรายได้เข้ามาช่วยจุนเจือภายในครอบครัวอีกทาง เนื่องจากปัจจุบันชาวบ้านในหมู่บ้านยังไม่มี การรวมกันเพื่อพัฒนาอาชีพ ทั้งที่วัตถุประสงค์ในหมู่บ้านก็มี

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติมแก่ผู้อื่น

สภาพกองทุนปัจจุบันยังไม่ทราบว่าจะเป็นอย่างไร เนื่องจากกองทุนของหมู่บ้านหนองบัวศาลามีการชำระหนี้เป็นรายปี ซึ่ง ณ ปัจจุบันก็ยังไม่ถึงกำหนดการชำระหนี้ของผู้กู้เงิน จึงทำให้ไม่ทราบแน่ชัดว่า ผู้กู้จะชำระหนี้คืน มากน้อยเพียงไร กองทุนหมู่บ้านจะมีเงินหมุนเวียนเป็นอย่างไร จะมีหนี้สูญหรือเปล่า เนื่องจากผู้วิจัยโครงการนี้ครบสัญญาว่าจ้างตามที่กำหนดก่อน จึงไม่สามารถติดตามประเมินผลได้จนถึงสิ้นสุดโครงการฯ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน. 2544.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ด้ตรทิพย์ นาดสุภา และคณะ.2541.ทฤษฎีและแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนชาวนา.กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ธีระพงษ์ แก้วพวงษ์.2543.กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม.ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

ปรีดี โชติช่วง.2545.ข่าวสารกองทุนหมู่บ้าน.กรมการพัฒนาชุมชน
สภาสถาบันราชภัฏ,สำนักงาน.2542.ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์.

สภาสถาบันราชภัฏ,สำนักงาน.2542.ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์.

สุริยา วีรวงศ์. ม.ป.ป. แนวคิดการวิจัยและพัฒนา : วิธีการและเทคนิคของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. (เอกสารอัดสำเนา)

อนุพงษ์ วาวงศ์มูล.2542.การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวนชนบทในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท.วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Available : <http://www.rajabhat.ac.th/village/index.html>

Available : <http://www.agri.cmu.ac.th/others/vfund/index.html>

Available : <http://www.boc.or.th>

Available : <http://www.nesdb.go.th>

Available : <http://www.mof.go.th>